

ANTICKÁ KNIHOVNA

SVAZEK 19

PLINIUS
STARŠÍ
KAPITOLY
O PŘÍRODĚ

(NATURALIS HISTORIA)

SVOBODA 1974

KNIHA XXXV

Úpadkové jevy v malířství. Počátky
a uvedení do Říma. Barvy. Výčet malířů
a děl. Hliněná plastika

1/ Zprvu pojednáme o malířství, kdysi proslaveném umění, o něž stáli králové i prostý lid; zobrazovalo slavné lidi, které bylo záhodno zachovat budoucím věkům. Za našich časů bylo toto umění výlučně zatlačeno mramorem a zlatem; jím jsou pokrývány celé stěny; ty se dělí čtvercovitými štukaturami s obrazy věcí a živočichů. Vyšly z oblíby stěny s velkými deskami mramorovými, dělenými na pole, rovněž velké kusy kamenů v ložnici; dnes se zobrazuje i sám kámen. S tím se začalo za vlády Claudiovy, za Neronovy pak ještě přidávali na štukaturu pruhy, aby zpestřili jednobarevnost. Tak dostal vejčité ozdoby mramor numidský, červenými pruhy zdobili mramor synnadský; tak si přála změnu jejich podstaty móda. Je to náhrada za chybějící lomy a vše to hoví rozmařilosti bez zřetele k tomu, že při požáru vzniká zvýšená škoda.

Umělecká technika je více než materiál

2/ Tak hodně ustoupilo do pozadí malířství figurální, které zachycovalo co nejvěrněji postavy lidí. Místo toho se stavějí kovové štíty se stříbrnými obličejí, ale špatně se už zachycuje podoba, ba vyměňují se hlavy sochám, jak se na to dělají vtipy v posměšných básních. Jen když se koukají na líbivý materiál, co na tom, že jejich podobu nikdo nepozná! A sbírky obrazů se flikují ze starých maleb a přitom jsou celí pryč nad cizími obrazy — hlavní věcí

je jejich cena! Pak je dědic prodá a sebere tak leda příležitost zlodějům ukrást je. Ale protože nikdo není podoběn svému portrétu, nechává tu každý po sobě spíše doklady toho, jak byl bohatý, ne sebe sama. Zrovna ti lidé zdobí cvičiště a tělocvičny sochami atletů a obrazy *Epikúra*, jiní dokonce své ložnice. Někteří jej nosí pořád s sebou, o jeho narozeninách a každý dvacátý den po novoluní slaví jeho svátek, zvláště ti, kteří se nechťejí dát věrně portrétovat. Taková lhostejnost vede k úpadku malířství; ježto se nezobrazují velcí duchové, nedbá se ani na vlastní zpodobení těla.

Jinak tomu bylo u našich předků. V jejich příbytcích nestály sochy cizích umělců ani portréty kovové nebo mramorové, ale v každé rodině se objevovaly na skříňkách voskové obtisky obličejů předků, které potom vyprovázely nebožtíky na pohřbu, a tak tam byl přítomen vždy zástup členů rodiny. Spojovací ozdoby a věnce vedly v liniích k jednotlivým portrétům a naznačovaly tak rodokmen. Do archivu se ukládaly zápisy a paměti o činech vykonaných v úřadě. Zvenčí domu stávala vystavena kořist odňatá nepříteli, kterou nesměl odstranit ani kupec, a tak se slavil nepřetržitý triumf i při výměně pánů domu. To bylo mocnou pobídkou novému pánu, byl-li nebojovný, že vstupuje v cizí slávu. Je dobře známo rozhořčení Messalovo, aby se k jeho rodu nepřidružil jako cizí obraz Laevinů. Z toho důvodu napsal ve stáří také spisy o rodinách, pobouřen, že se rod Salvutiů přisvojením závěti vetřel ve slavné příjmení Scipionů.

Pochvaly zaslouží zařízení v knihovnách, které zdobí zlaté, stříbrné nebo aspoň bronzové sošky mužů, jejichž díla tam dosud promlouvají; někdy je ovšem třeba onu podobu vymyslet, jako v případě Homérově. Máme za to, že je pádným důkazem úspěchu člověka, přejí-li si lidé stále vidět, jak vypadal. První s tímto ná-

padem v Římě přišel *Asinius Pollio*, který zasvětil v městě první knihovnu, aby plody lidského ducha učinil obecným majetkem. Zda totéž učinili dříve králové v Alexandrii a v Pergamu, neodvážím se rozhodnouti. Dokladem dávné záliby v obrazech je Ciceronův přítel *Atticus*, jenž o nich napsal knihu, a *M. Varro* tím znamenitým počinem, že k bohatému obsahu svých knih připojil obrazy sedmi set slavných mužů — jakou technikou, to nevíme. Nedopustil jednak, aby nazmar přišly obrazy, jednak bránil ducha lidského proti zubu času. Tak snad vzbudil i závist samých bohů, neboť učinil ony postavy nesmrtelnými a rozsláním do jiných končin světa i vsudypřítomnými ta-kořka, kteréžto vlastnosti patří bohům.

V části kap. 3/ se promlouvá o umístování štítů s vlastním obličejem i dobytých na nepříteli, s čímž začal r. 259 Appius Claudius na podporu bojechtivosti.

Malířství u Řeků

Zjistiti prvopočátky malířství je nesnadné a není ani účelem mého díla. Egypťané se honosí, že prý šest tisíc let dříve u nich kvetlo, než se dostalo do Řecka. Řekové sami míní, že původ malířství je v Sikyoně neb Korinthu, ale to byly jen obkreslovány obrysy člověka jako siluety. První malířství bylo tedy stínové, druhé monochromatické, tj. jedné barvy, jak se kreslí ještě nyní. Malování čarami prováděl první *Filoklés* egyptský nebo *Kleanthés* korintský, ale soustavně se jím obírali *Aridikés* v Korinthu a *Télefanés* v Sikyoně, pořád bez barvení, leč obrysy rozdělávali čarami uvnitř. Pro jistotu připisovali i jméno portrétovaného. První, kdo připadl na myšlenku kolorovat je barvou cihlovou, byl prý *Kleofanos* korintský. Poznáme, že to byl jiný Kleofantos, který podle Cornelia Nepota prchal s Demarátem, otcem

krále Tarquinia Priska, do Říma před tyranem *Kypsellem*.

Zatím se vyvinulo malířství též v Itálii. Existují ještě dnes obrazy starší než město Řím, a to v posvátných chrámech v Ardei. Věru, pohlížím na ně s obdivem, ježto vypadají jako čerstvě malované, ač jsou takovou dobu nechráněny střechou. Podobně v Lanuviu jsou neoblečené postavy Atalanty a Heleny asi od téhož umělce zachycené ve vznešeném postoji, první jako panna, a nic neutrpěly při zřícení chrámu. Císaři Gaiovi (Caligulovi) se tak zalíbily, že se pokusil je sejmout, ale stav omítky to nedovolil. Zachovaly se i malby v Caeře a každý, kdo je prozkoumá, uzná, že žádné umění tak rychle nevyspělo, jelikož za časů trójských malířství sotva existovalo.

Malíři v Římě

4/ U Římanů přišlo toto umění brzo do vážnosti, když příslušníci slavného rodu *Fabiů* dostali příjmení *Pictores*, to je „Malíři“. Prvý tohoto jména vymaloval svatyni Spáasy r. 450 po založení města Říma. Tato malba se zachovala po naše časy, přestože svatyně vyhořela za vlády Claudiovy. Hned po něm je známa malba básníka *Pacuvia* v chrámě Herkulově na Dobytčím trhu. Byl synem Enniovy sestry a proslavil to umění jako herec. Dlouho potom nebylo nic pamětihodného, leda díla jezdce *Turpilia* z Venetie, jehož výtvořky malované poprvé levou rukou, se najdou ve Veroně. Miniaturní obrázky hotovil *Titedius Labedo*, prétor a prokonsul v provincii narbonské, ale sklidil za to posměch; zemřel nedávno ve vysokém stáří.

Závěr oddílu mluví o němém chlapci Pediovi z Caesarova rodu, jenž se měl vyučit malířství, ale předčasně zemřel. Za punské války se poprvé malovaly bitvy zaměřené

ke kultu vojny, obrazy však budily zlé vzpomínky. Jeden malíř — iluzionista dosáhl takové dokonalosti, že k jeho malbě tašek pro divadelní kulisy prý přilétali havrani, oklamáni realisticky výstižným zobrazením.

Cizím obrazům v Římě pomohl ke cti *Lucius Mummius*, příjímím Achajský, pro podrobení Řecka. Z prodávané kořisti chtěl král pergamský *Attalus II.* koupit *Aristeidův* obraz otce *Libera* za šest tisíc denárů. *Mummius* byl udiven tou vysokou nabídkou a pojal podezření, že obraz má nějakou skrytou znamenitost. Proto — ač *Attalus* zle naříkal — koupil zrušil a obraz přivezl do chrámu *Cereřina*; tak se pravděpodobně dostal na veřejnost první obraz v Římě. Mohlo dojít proto i ke vtipu řečníka *Crassa*; když na něho jeden svědek při procesu dotíral slovy: „Za koho mě máš?“ odvětil: „Za takovéhohleho!“ a ukázal na obraz šeredného *Galla* s vyplazeným jazykem. Na foru byl též obraz staříckého pastýře s holí; vyslanec *Teutonů* odpověděl na otázku, nač jej cení, že by takového skrčka nechtěl ani zadarmo.

Zvláštní úcty dodal na veřejnosti obrazům diktátor *Caesar*, když obrazy *Aianta* a *Medeie* zasvětil před chrámem *Venuše Rodičky*, po něm *M. Agrippa*, muž spíše chování drsného než se smyslem pro krásu. Podle jeho řeči o výstavách obrazů a výtvarných děl vůbec je lépe dát je veřejnosti, než je vzdalovat na samoty venkovských statků. Týž ponurý muž koupil dva opravené obrazy *Aianta* a *Venuše* od *Kyzických* za 3000 denárů a do nejteplejších míst svých lázní dal do mramoru zasadit dva malé obrázky přinesené krátce před tím. Nade všechny přál umění božský *Augustus*, jenž na svém náměstí v nejživější části umístil dva alegorické obrazy — *Válku* a *Triumf*. On také vystavil *Kastory* a *Vítězství* a pak tyto obrazy uložil v chrámě otce *Caesara*, o nich si povíme v pojednání o umělcích. Také v nově založené

radnici na sněmovišti umístil dva obrazy: na prvním nymfa *Nemea* sedí na lvu s palmou v ruce a při ní stojí stařec s berlí. Nad nimi visí se stromu deska s nápisem: Tento obraz vytvořil *Nikiás*. Na druhém obrázku je podivuhodně vystižena podobnost otce a syna, ale také znázorněn věkový rozdíl; nad nimi letí orel s hadem v drápech. *Filocharés* se hlásí k autorství. Jak je velká moc umění, poznáme z tohoto jediného obrazu, uvážíme-li, že senát národa římského se dívá několik století na muže ničím nevynikající, *Glauciona* a jeho syna *Aristippa*. Také císař *Tiberius*, jinak pramálo laskavý panovník, vystavil v chrámě samého *Augusta* několik obrazů.

5/ *Kapitola promlouvá o pomalém pokroku v barvách a světlech.*

Barvy malířské

6/ Barvy jsou vážné a živé. Obojí jsou jednak přirozené, jednak uměle namíchané. Živé barvy dává malíři zákazník raději sám; patří k nim suřík, arménská modř, rumělka, zeleň horská, indigo a karmín — ostatní považujeme za tlumené. Obojí barvy se vyskytují zčásti hotové v přírodě, zčásti se musí připravovat. V přírodním stavu se najdou hlínka sinopská, rudka, běl paraetonijská, hlínka meloská, též eretrijská; ostatní se připravují a mluvili jsme o nich u kovů (kn. 33.); z lacinějších sem patří okr, běloba olovnatá, sandaraka, červeň z kovů zvaná *sandyx*, červeň syrská, čern.

Podávají se naleziště, ceny a způsob použití, a to nejen v malířství. U černé se autor zmiňuje, že prý ji někteří malíři zbytečně vykopávají z hrobů, ač se snadno vyrobí z různých druhů sazí. Tam je i zmínka o čínské tuši a inkoustu, jež byly tajemstvím. Dále je řeč o různé přípravě červeně z červce, o indigu, arménské modři (používáno jí bylo v kosmetice), jak se padělá zeleň horská, dále o barvách, které nelze

roztírat za vlhka. 7/ Barvy se dají namíchat ze čtyř, jak dokazují práce Apella a jiných malířů. Doba Pliniova se vyznačovala různými výstřelky; tak Nero se dal vymalovat v nadživotní velikosti a vystavit v sadech, ale blesk obraz zapálil. Propuštěnci dali malovat gladiátorské hry.

Přehled dějin malířství

8/ S největší stručností chci uvést proslulé muže, neboť mé dílo není dějinami malířství, pročez se zmíním jen o znamenitých dílech, která to po právu zasluhují, bez rozdílu, zda ještě existují, či již vzala za své. Zde se Řekové neosvědčili jako důkladní historikové, neboť až po mnoha olympiádách začali po sochařích a rytcích oslavovat také malíře; všímají si jich až od 90. olympiády. Vždyť známý Feidiás začínal jako malíř, vymalovav štít v Athénách. Všeobecně se soudí, že při 83. olymp. jeho bratr Panaimos vyzdobil uvnitř štít Minervy v Élidě, jež zhotovil Koloíés, žák a pomocník Feidiův, když pracovali o Diu olympijském. Dokonce — ale to se obecně i uznává — obraz malíře Bularcha, na němž byla zobrazena magnetská bitva, byl vyvážen zlatem od krále lýdského Kandaula, posledního Hérakleovce, nazývaného i Myrsilus; tak již tehdy si cenili malířství. To se přihodilo patrně za panování Romulova, neboť Kandaulés zemřel, neklam-li se, v 18. olympiádě téhož roku, co Romulus. Těšilo se tedy už tenkrát malířské umění veliké vážnosti. Uznáme-li to, je nábledni, že začátky musí být mnohem starší a že ti, kteří malovali jednou barvou, žili před dávnými časy. Sem patří jména Hygiaión, Diniás, Charmadás a Eumaros athénský, jenž první rozlišoval muže a ženy a pokusil se napodobit všechny tvary; jeho novou techniku zdokonalil Kimón kleonský. Ten začal malovat katagrafy (poloprofil), zobrazení ze

strany a rozličnou polohu obličejů, jak se dívá člověk nahoru a dolů, znázornil klouby a na oděvu řasení a záhyby. Panainos, bratr Feidiův, vymaloval bitvu u Marathónu. Malířství dosáhlo už takového stupně, že vůdcové byli jako živí: Miltiadés, Kallimachos, Kynaigirus na straně athénské, na straně barbarů Dátis a Artafernés.

9/ V Korinthu a Delfách se ujal zvyk soutěžit v malířství a jako první závodil Panainos s Timagorou chalchidským. Byl od něho překonán v Pýthiích, což je doloženo i básní Timagorovou, která vyvrací omyl letopisců. Před 90. olympiádou byli i jiní na slovo vzatí umělci. Tak Polygnótos maloval první ženy s průsvitným rouchem, hlavy jim ovil pestrými turbany a dodal větší životnosti obličejům pootevřením úst a úsměvem bez strnulosti tváře. Od něho je obraz ve sloupoví Pompeiově — dříve byl na radnici toho města — nejisté je však, zda představuje muže se štítem vystupujícího neb sestupujícího. Tento malíř vymaloval zdarma chrám v Delfách a v Athénách sloupořadí Poikilé. Část však maloval za mzdu Mikón. Polygnótovi přiznala státní rada athénská pouze bezplatné pohostinství. Malířem byl i mladší Mikón a jeho dcera Timareté.

Za 90. olympiády žilo už mnoho slavných umělců, jako byli Aglaofón, Kéfisodóros, Herillos, Euénór, otec Parrhasiův, a ovšem jeho učitel, těm však ještě nepřičkne místo na hvězdném nebi malířství. Právo na ně má však v 93. olymp. Apollodóros athénský. On první zavedl zobrazování rysů v obličejích a dodal štětcem veliké proslulosti. Od něho je modlíci se kněz a Aias zasažený bleskem, jež možno podnes vidět v Pergamu. Před ním žádný obraz neupoutával tolik zraky diváků.

Do brány umění, kterou on otevřel, vstoupil ve čtvrtém roce 95. olympiády (r. 397 př. n. l.) héraklejský Zeuxis, jenž se mohl už štětcem něčeho odvážit. Někteří jej

mylně kladou již do 89. olympiády, avšak je nutno tu dobu vyhradit malíři *Démofilovi* a *Néseovi* z ostrova Thasu, protože Zeuxis byl žákem jednoho z nich, nejisto kterého. Apollodóros na něj složil verš, že Zeuxis jinému umění ukradl a sám je nosí. Nabyl velikého majetku a v Olympii nosil plášť se svým jménem vetkaným zlatými písmeny do kostiček. Později svá díla rozdával darem, říká, že nemohou být penězi zaplacená. Tak dal Alkménu Akragantským a Pana Archeláovi. V obraze Pénélopy zobrazil asi mravopočestnost a zvláště si cenil obraz Zápasníka, jež podepsal veršem, že mu ho leckdo bude spíše závidět, než ho napodobovat. Velkolepý je Iuppiter na trůně s okolostojícími bohy, dále Hercules, jenž jako dítě rdousí hady před očima své poděšené matky Alkmény a Amfitryóna. Vytýkávali mu, že dělá příliš velké hlavy a klouby, ale jinak dbal úměrnosti. Když měl Agrigentským pořídit obraz Iunony lacinijské, prohlížel jejich neoděné panny a pět z nich vybral, aby z každé namaloval její nejsličnější část těla. Dělal též světlokresby.

Vrstevníky jeho byli *Timanthés*, *Androkydés*, *Eupompos*, *Parrhasios*.

10/ O posledním je známo, že se pustil v zápas se Zeuxidem. Zeuxis přinesl hrozny tak dobře vystižené, že se na jeviště slétali ptáci; Parrhasios namaloval obrázek draperie; Zeuxis ji považoval za skutečnou roušku a žádal, aby ji Parrhasios odhrnul. Poznav svůj omyl, blahopřál Parrhasiovi, že oklamal umělce, kdežto on sám jen ptáky. Vypravovalo se dodatkem, že potom Zeuxis namaloval chlapce nesoucího hrozny, a když se opět na ně slétali ptáci, vyčítal si hněvivě s touž upřímností, že namaloval hrozny lépe než chlapce, ježto by se ho přece ptáci měli bát. Pracoval také v hrnčířství a tyto výtvořky zůstaly v Ambrakii, kdežto jiná umělecká díla odvezl do Říma Fulvius Nobilior. Z prací Zeuxidových je v Římě He-

lena ve Filippově sloupořadí a ve svatyni Svornosti spoutaný Marsyás.

Parrhasios efeský mnoho přispěl k pokroku a zavedl do malířství smysl pro kompozici; poznal důležitost výrazu úst a plastiky tváří a vlasů; podle přiznání umělců dostal palmu vítězství pro přesné obrysy tváře. Je to ta největší schopnost v tomto umění malovat těla v jejich prostředí; je to často pracnější než sám námět.

Čisté konturování u něho zdůrazňují *Antigonos* a *Xenokratés*, kteří psali o malířství. Stopy jeho rydla se našly na deskách i pergamenových blanách, a z nich se učili další umělci. Ovšem drží se o něm mínění, že měl lépe naznačovat střední části. Velmi důmyslně vypodobnil athénský lid jako rozhněvaný, nespravedlivý, proměnlivý a nedůsledný, zároveň však shovívavý, dobrotivý, soucitný, vznešený, vychloubačný, malomyslný, divoký a odstupující od svého rozhodnutí. K dalším pracím na římském Kapitolu patří *Théseus* a *Velitel válečného korábu* v krunýři. Obraz na Rhodu (*Meleagros*, *Héraklés*, *Perseus*) prošel bez úhony trojím požárem vzniklým od blesku. Obraz velekněze *Kybelina Archigalla* zvláště měl v úctě panovník *Tiberius*, jenž jej podle zprávy *Decia Ecu-lea* koupil za šedesát tisíc sesterciů a instaloval v ložnici. Zobrazil i kojnou *Tressu* s nemluvnětem na rukou, *Filiska* a otce *Libera* se Čtností, rovněž dva chlapce s výrazem dětské prostoty a nevinnosti, kněze a ministranta s kadidelnicí a korunou. Dva vyhlášené obrazy představovaly těžkooděnce, jak běží při závodu, a to s takovou věrností, až se zdálo, že se potí; druhého zase, jak odkládá zbroj, a to tak živě, že bylo takřka slyšet, jak oddychuje. Vytvořil též *Aeneu*, *Kastora* s *Pollukem*, *Téléfa*, *Achillea* a *Odyssea*. Plodný to umělec, ale nikdo se nehonosil slávou svého umění s takovou přehnanou domýšlivostí jako on: nazýval se „světákem“ a „rozkošníkem“; jednou se prohlásil

za prvního v malířství, že je přivedl k vrcholu dokonalosti; předpokládal, že pochází z rodu Apollónova, a tvrdil, že Herkula maloval podle častého vidění ve snu. Těžce nesl, když byl překonán většinou hlasů danou obrazu Aiás od *Timantha* ze Samu. Na menších malbách se prý uvolňoval lascivními náměty. Od *Timantha* má chvalný zvuk Ífigenie, jak má umřít stojíc u oltáře; všichni jsou zarmoucení, zvláště strýc Meneláos; otec Agamemón má zahalenou tvář. Malé rozměry měl obraz spícího *Kyklópa*, jemuž malinci satyrové měří palec holí ovinutou břečtanem. Z jeho prací se vyčte více, než je namalováno. I při vrcholné řemeslné dokonalosti je nadání vždy mnohem důležitější. V Římě se najde v chrámě Míru velmi dokonalé jeho dílo *Hrdina*.

V dalších partiích se mluví o Aristeidově učiteli Euxinidovi a Apellově Panfilovi. Uvedený už Eupompos více teoretizoval než maloval. Panfilos byl Makedoňan a pracoval více v počtech a měřictví. Za vyučení požadoval horentní sumy. Vyučování nesměli být otroci, ač grafice dávali chlapce učit. Rozšiřovala se oblast námětů, tak Aitión nakreslil svatbu Semíramidinu, jak se ze služebnice stala chotí krále v Ninive.

Ale největší jméno získal ve starověku před všemi svými předchůdci i následovníky *Apellés* z Kóu během 112. olympiády (r. 332—29 př. n. l.). Malířství prospěl sám jediný více, než všichni jiní dohromady, i četnými spisy o malířské technice. Jeho umění se vyznačuje ladností, již postrádal u nejslavnějších malířů své doby, ač na ně hleděl příznivě; v té půvabné ladnosti se prý mu nikdo nevyrovnal. Jinou důležitou vlastnost si osvojil od *Prótogena*, jehož díla si velmi vážil, ba považoval je za lepší; vytýkal mu však, že nedovedl včas stáhnout ruku od obrazu. Přílišnou horlivost považoval za škodlivou. Co do kompozice cenil výše *Melanthia*; *Asklepiodórovi* dá-

val přednost před sebou v poměrech, jak co má být od čeho vzdáleno.

Zajímavé je setkání *Apella* s *Prótozenem*. *Apellés* připlul za ním na Rhodos, žádostivě poznat malíře i jeho díla, a hned se odebral do ateliéru. *Prótogenés* nebyl přítomen a veliké plátno na stojanu hlídala stařena. Když se ptala, co má vyřídit, *Apellés* udělal na obraze štětce velmi tenkou čáru. Když se *Prótogenés* vrátil a spatřil jemnou linii, ihned věděl, že tu byl *Apellés*; nikdo jiný prý nedovede tak dokonalé dílo. Potom sám udělal ještě jemnější čáru jinou barvou a nařídil stařeně, aby ji jenom hostu ukázala a vyřídila, že to je ten, po kterém se ptal. *Apellés* při svém druhém příchodu se zastyděl, že byl překonán, a vedl ještě třetí barvou linku tak jemnou, jak jen to vůbec bylo možné.

Prótogenés spěchal do přístavu, přiznal soku vítězství a oba se rozhodli nechat onen obraz nedokončený na podiv všem, ale především budoucím umělcům. Ona malba vzala za své při požáru *Caesarova* domu a viděli jsme na ní jen tři čáry unikající zraku. Ač byla vystavena mezi vynikajícími díly, nezadala si s nimi lákavostí a vznešeností.

Apellés, ať byl sebevíce zaměstnán, nenechal ani jeden den uplynout bez čárky, což se stalo příslovecným.

Hotová díla vystavoval jako v krámě a skryt za nimi naslouchal kritice kolemjdoucích, aby z ní měl prospěch. Považoval lid za lepšího kritika než umělce. Říká se, že jednoho dne nějaký švec našel mizivou chybu v počtu kliček na botě *Apellova* obrazu. Když ji našel druhého dne opravenou, zpychl a začal uštěpačně vytýkat chyby na holeni. *Apellés* tím podrážděný vykoukl a vykřikl na něj, aby se držel ševcovského kopyta; z toho také vzešlo přísloví. Jinak byl ten veliký umělec přívětivým člověkem a

získal si velikou oblibu u Alexandra Velikého, jenž nedovolil jinému malovat svou podobu. Také Alexandr při svých častých návštěvách v Apellově ateliéru jednou něco nezkušeně kritizoval; Apellés jej vlídně poprosil, aby mlčel, že by se mu směli chlapani, kteří třeli barvy. Alexandr, ač povahou známý prchlivec, dal si říci pro velikou autoritu umělcovu. Prokázal malíři i jinou laskavost: dal mu namalovat jednu ze svých vedlejších milenek, jménem Pankaspu, nahou z obdivu pro její krásu. Když poznal, že se Apellés během práce do ní zamiloval, dal mu ji. Alexandr byl veliký svým přemožitelským duchem, ale ještě větší tím, že sám sebe dovedl přemáhat. Tímto činem se nestal o nic menším než nějakým vítězstvím. Nedal se pohnout ani Pankaspinou nelibostí, že má být milenkou malířovou, když byla předtím královnou. Někteří by rádi dokázali, že podle sličné Pankaspy byla namalována „Afrodíté vynořující se z moře“, zvaná Anadyomené.

Apellés dobře vycházel i se svými soky. Získal přízeň Prótogenovi, jenž jako domácí rodák nepožíval na Rhodu zasloužené vážnosti. Apellés se zeptal na cenu jeho obrazů, prohlásil ji za neúměrně nízkou a nabídl mu po padesáti talentech za každý, předstíraje, že je bude vydávat za své. Tak Rhodští museli uznat svého rodáka a Apellés jim je prodal za vyšší cenu.

Apellés vystihoval podobu tak zdařile, že podle jeho obrazů jeden z hadačů dovedl určovat, kdy portrétovaný zemřel nebo kdy zemře. Ale neměl dobré jméno u Ptolemaia, když byl bouří zahrán do Alexandrie. Dvorský šašek ho pozval na hostinu — nastrčen Apellovými soky — a rozmrzelý Ptolemaios se malíře zeptal, kým byl pozván. Apellés neviděl šaška přítomného, vzal tedy uhel z krbu a na stěnu nakreslil jeho podobu. Král jej poznal po několika tazích. Když Apellés maloval krále Antigona

na jedno oko slepého, kreslil ho ze strany tak, že vada byla přičtena spíše malbě než tělu, zvláště když zdravé části byly znamenitě prokresleny. Těžko je proto říci, které jeho obrazy jsou nejlepší.

Obraz „Venuše vystupující z moře“ zasvětil božský Augustus v chrámě otce Caesara a pochvalné verše řecké snad jej překonaly, ale také proslavily. Nenašel se nikdo, kdo by se odvážil opravit poškozenou spodní část. Malba byla zničena zpuchřelostí. Nero ji dal za své vlády nahradit prací od *Dórothea*.

Pokračuje se ve vypočítávání dalších obrazů: Alexandra s bleskem, nedokončené Venuše kojské, velekněze Diany efeské, četných vojevůdců Alexandrových — mimo jiné známého Klita, jehož Alexandr v hněvu zabil, obraz Vítězství a Války, z něhož císař Claudius dal vyříznout hlavu Alexandrovu a nahradit Augustovou, mnoho obrazů koní — při soutěži s jinými malíři zařehťali koně jen na koně Apellova, Dianu v doprovodu obětujících panen, když se (podle líčení Homérový Odysseje) srovnává s Nausikaou. Mluví se o lazurování, což je technika překrývání tenoučkou vrstvou modři.

Současník Apellův *Aristeidés* z Théb vyjádřil první ze všech duši a smysly člověka, to, čemu Řekové říkají „ethé“, ale také vzruchy duševní; poněkud tvrdší byl v barvách. Výborný obraz od něho zachycuje nemluvně, kterak se v dobytém městě chce dostat k prsu své matky; dá se z obrazu poznat, že ona, ač je smrtelně raněna, bojí se, aby místo vymizelého mléka nepilo krev. Alexandr dal ten obraz přenést do svého rodiště Pelly. Týž autor namaloval bitvu s Peršany. Na obraze bylo sto lidí a umělec si vymínil od samovládce Mnasona po deseti minách za jednotlivce. Z dalších jeho obrazů je známo čtverospřeží s vozatajem, který skoro volal prosebným hlasem, myslivec s úlovkem, oduševnělá milenka Epikúrova Leontia

a jiná hetéra, soužící se pro nešťastnou lásku ke svému vlastnímu bratrovi. Obraz Bakcha a Ariadny bylo možno spatřit v Římě v chrámu Cereřině, tragického herce a chlapce v Apollónově svatyni; dílo bylo pokazeno neodborným zásahem malíře, který měl obraz vyčistit z rozkazu prétorova. V chrámu bohyně Věrnosti bylo možno vidět obraz starce, který učí chlapce hře na lyru. Zvláště pochvalně se mluvilo o obraze Nemocný, jež koupil kdysi Attalos za sto talentů.

Velké vážnosti požíval již uvedený *Prótozenés*. Narodil se v Kaunu, přímořském městě ovládaném Rhodskými. Byl velmi chudý a pracoval pomalu, odtud málo jeho obrazů. Neví se, kdo ho vyučil. Někteří myslí, že do padesátého roku natíral lodi. Důkazem toho prý je, že zobrazil v Athénách na malbě předsíně chrámu Minervina skvostnou loď „Paralus a Ammodias“, kterou někteří nazývají „Nausikaa“. Vedle hlavního námětu nakreslil maličké válečné lodi na takových obrázcích, které malíři jmenují „vedlejší dílka“. V Římě se chová jeho obraz Ialýsos (alegorie města na Rhodu) v chrámě Míru. Když jej autor maloval, živil se namočeným vlčím hrachem, který prý zahání žízeň a současně i hlad, aby si pochoutkami nezatemňoval smysly. Tento obraz potřel čtyřikrát, jako ochranu proti poškození a zastarání, aby totiž po vymizelé vrchní barvě vystoupila spodní.

K podivuhodně zobrazenému psu na něm se poji vypravování, jak se *Prótozenés* trápil, že nemůže dobře vystihnout pěnu u tlamy udýchaného psa; jeho zásadou byla totiž pravdivost, ne jen pouhý náznak. Když ono místo několikrát marně předělal, seškrabal barvu a ve zlosti tam mrštil houbou. A hle! ta nahradila barvy a zpodobnila pěnu podle přání umělce. Jeho příkladu následoval záměrně *Nealkés*, když maloval štolbu zadržujícího pár koní. Tak ukázal *Prótozenés* význam náhody jako šťastné

intuice při malbě. Král *Démétrios* při dobývání Rhodu zakázal útočit ze strany, kde byl obraz chován, aby neshořel, a proto také města nedobyl.

Probírají se ještě trampoty umělcovy za obléhání Rhodu. Z několika dalších prací uvedme aspoň milostnou idylu Kýdippé a Tlépolemos, kterou básnický zpracoval Ovidius. Ze současníků Apellových se mluví ještě o Asklepiodórovi a Theomnéstovi.

K malířům oné doby patří též *Nikomachos*, syn a žák *Aristiakův*. Namaloval *Únos Proserpiny*, který byl na Kapitulu v chrámu *Minervině* nad svatynkou bohyně *Mládí*; tamže je i obraz bohyně *Vítězství* ženoucí čtyřspřežení do výše, umístěný tam vrchním velitelem *Plankem*. Rovněž namaloval *Apollóna* a *Dianu*, Velkou matku *Kybelu* sedící na lvu, *bakchantky* se *satyry* a *obludu Skyllu*, jež je také v chrámě *Míru*. O jeho pracovní rychlosti svědčí, že když jej tyran *sikyonský Aristatés* pověřil úkolem zřídit pomník básníku *Telestovi*, dokončil dílo podivuhodné umělecké hodnoty v určené lhůtě. Jeho žáky byli bratr *Aristón*, syn *Aristeidés* a *erterijský Filoxenés*. Poslední maloval králi *Kassandrovi* bitvu *Alexandra* s *Dáriem*. Zobrazil i *Hýřivost*, kde hodují tři průvodci *Bakchovi*. Tento *Filoxenés* zavedl i nové způsoby zjednodušené techniky.

Stručně se uvádějí ještě malíři Níkofanés, žák Apellův, Perseus, Nikeros, Aristón, Antoridés a Eufranón.

Je slušno popřát místo i těm, kteří se proslavili v méně vznešené malbě, jako byl *Pyraeikos*. Uměním snad stojí něco málo v pozadí; oblíbil si sice malicherné náměty, ale získal jimi svrchovanou slávu; totiž holírny, ševcovské dílny, oslíky, vařivo a podobné věci. Dali mu jméno „*Ušmudlaný*“, ale na jeho obrazech je tolik půvabu, že

byly leckdy prodány za vyšší cenu než obrazy s náměty vznešenými.

Všecky arkýře v Římě, jak praví Varro, vymaloval *Serapión*, vyložený krajinář; figury nesvedl. Naproti němu byl *Dionýsios* výlučný figuralista, zvaný „malíř lidí“. Všechny druhy malby jsou zastoupeny u *Antifila*, zatímco *Kalliklés* zůstal při zátiších a *Kalátés* u komických obrázků. Vznešené obrazy Antifilovy jsou: Hésioné, Minerva, Alexandr, Filippos — ti jsou v Oktáviových sloupořadích — jinde zase Otec Liber, Hippolytos, vyděšený býkem, poslaným na něho, Kadmus a Európa v sloupoví Pompeiově. Vymaloval též karikaturu člověka směšného zevnějšku s žertovným názvem „Čuně“; to jméno se ujalo. Pocházel z Egypta a vyučil se u *Ktésidéma*. Dostal občanské právo v Ardeji; vymaloval tam chrám a oni ho oslavili pochvalným čtyřverším, psaným přímo na obraze samém.

Není možné opomenout *Ludia* za času božského Augusta, jenž jako první zavedl líbeznou malbu nástěnnou, kde maloval podle přání venkovská stavení, sloupoví, zahrady, posvátné háje, pahorky, rybníky, mořské úžiny, řeky a podobné náměty. Obrazy oživil stafáží lidí, jak se procházejí, plaví nebo na souši přijíždějí na oslících nebo vozmo do letohrádků, k tomu postavami rybářů, lovců, ptáčníků a vinařů. Na jeho obrazech vidíme nádherná stavení, do nichž muži přenášejí na ramenou přes kaluže úzkostlivé ženy, a jiné šprýmovné scény. Začal i na zdech pod širým nebem malovat města s velikou líbezností a s malým nákladem. Přesto trvalejší je sláva malujících na deskách a nezazlíváme starým, že neokrášlovali stěny malbami; vždyť domy nelze přenášet a nedají se zachránit před požárem.

Mezi římskými umělci autor odsuzuje *Areliu*, že zneuctil umění tím, že dával bohyním podobu svých mile-

nek. Pozornosti se těšila *Fabullova Minerva*, která odevšad hleděla na pozorovatele. 11/ Mluví se o *Corneliu Pinovi*, *Attiovi Priskovi* a vykládá se o *enkaustice* (vypalování). Uvedena je anekdota o *Lepidiově* z druhého triumvirátu, jak nechtěje být rušen v ranním spánku, dal vystrčit na tyčí obraz hada a ptáci ze strachu nešvitořili.

Panfilos, učitel *Apellův*, nejen obrazy vypaloval, ale napsal o tom i pojednání. *Pausias* ze *Sikyonu*, jenž se stal mistrem tohoto oboru, ale maloval i štětcem, opravil stěny v *Thespiích* po *Polygnótovi*. Byl považován za překonaného, že nevcházel s nikým v zápas. Rád maloval miniatury chlapců. Když mu vytýkali, že se zdržuje zdlouhavou technikou, dokázal rychlost této malby obrázkem chlapce, namalovaným za den, a nazval jej „Jednodenní“. První začal malovat táflované stropy. V mládí miloval *Glykeru*, svou krajanku, jež vynalezla vití věnců, a využil vpalovací techniky k zobrazování květin nejpočetnější rozmanitostí. Soutěžil tak se svou milou a napodoboval její umění. Konečně vymaloval samu *Glykeru*, jak sedí s věncem — velmi vzácný obraz, nazvaný „*Dívka vijící věnec*“; ona se nuzně živila prodejem věnců. Kopii tohoto obrazu *Glykery* koupil o slavnosti *Dionýsově* v *Athénách* *Lucius Lucullus* za dva talenty.

Pausiás tvořil též veliké obrazy, jako *Obětování býků*, kde prý objevil zvláštní techniku, kterou potom mnozí marně napodobovali. Když chtěl ukázat délku býka, zobrazil ho zřepu, ne napříč, a přesto se pozná jeho velikost. Všichni malují to, co chtějí zobrazit, jak vystupuje do popředí, jasnou barvou, a co má ustupovat, tmavou; avšak *Pausiás* udělal celého býka černavého a plastičnost v ploše naznačoval hlubšími stíny. Takto se jeví části vpředu vystupujícími a po straně zalomením celistvými. On žil po celý život v *Sikyoně*, který se stal na dlouhou dobu vlastní malířů. Obrazy z majetku obec-

ního byly vzaty na dluhy, přiřknuté městu aedilem Scaurem, a odvezeny do Říma.

Významným zjevem byl *Eufranór* z Isthmu v 104. olympiádě. Je uváděn i mezi sochaři. Tvořil obrovité sochy, zvané kolosy, mramorová poprsí a poháry. Byl pracovitý, ukázněný a vyrovnaný. Zdá se, že dovedl vystihnout důstojnost hrdinů a že k tomu náležitě využil i proporci těl. Napsal i knihy o proporcích a barvách. Od něho jsou obrazy dvanáctera bohů a Bitva jízdy. Velice si vážil koloritu Parrhasiova žáka *Thésea*. Prohlásil, že u Parrhasia se *Théseus* živil růžemi, ale jeho vlastní *Théseus* prý masem. Vzácný obraz v Efesu představuje šíleného *Odyssea*, jak zapřahá koně s volem, zatímco okolo stojící ve vojenských pláštích rozvažují, proč velitel ukrývá meč.

Pro obraz Kydiových Argonautů dal římský Hortensius vystavět zvláštní stavení. Málo byl ceněn Eufranorův žák Antidotos, zato v Athénách vynikl Nikiás malbami s náměty mythologickými — Danaé, Liber, Hyakinthos, jehož odvezl Augustus z Alexandrie, Ió, Kalypsó, Androméda. Ostatně stran jeho díla jsou jisté pochybnosti. Obdobou Nikia byl Athenión, nedoživší se bohužel dlouhého věku, přísný v barvách; namaloval mimo jiné, jak Odysseus objevil Achillea skrytého mezi dívkami.

Jméno měl i malíř lodí *Hérakleidés*, jenž po zajetí krále Persea se odstěhoval do Athén. Tam žil v oné době jistý *Métrodóros*, malíř a filosof, odborník v obojím oboru. Když přemožitel Perseův konsul L. Paulus žádal Athénany, aby mu poslali výborného filosofa k vyučování dětí a zároveň malíře pro úpravu vítězných oblouků, poslali Athénané jeho, že prý vyniká v obou věcech, a to musil L. Paulus uznat. — *Tímomachos* byzantský vytvořil *Aianta* a *Medeiu*, jež koupil později Caesar za osmdesát talentů. Varro udává cenu talentu na šest tisíc denárů.

Slavný je i *Tímachův Orestés*, *Ífigeneia* v Tauridě, učitel tělocviku *Lekythión*, obraz vznešeného příbuzenstva, muži v pláštích chystající se mluvit, jeden stoje, druhý sedě. *Músa* umění mu zvláště byla nakloněna při obrazu *Gorgony*.

Pausiův syn a žák *Aristoláos* byl z nejvážnějších malířů; jeho díla jsou *Epameinondás*, *Periklés*, *Médeia*, *Théseus*, *Ctnost*, *Lid* při oběti. Hodně se líbil i *Níkofanés*, žák téhož *Pausia*, a to pro píli, tvrdé barvy s oblibou horské žluti; všeobecně se líbil *Sókratés*, a právem: zobrazil *Aeskulapa* s dcerami *Hygiou* a *Aiglou*, *Panaceou*, též *Iásona*. Milý je obrázek *lenocha*, jak zpracovává na rohož *kavyl*, který hryže oslík.

Pak uvádí Plinius druhou garnituru umělců. Aristoklidés (vymaloval delfský chrám,) Antifilios (hoch rozfukující oheň, ženy předoucí vlnu, satyr s levhartí srstí), Aristofón (ošetřování Ankaia, alegorický obraz Tróje), Androbios (potápěč Skylis u perského loďstva), Artemón (Danaé obdivovaná piráty, Stratoníké, Hérakles a Déianeira, jeho nanebevzetí, konflikt s Láomedontem), Alkimachos (Vítěz v Olympii), Koinos. Ktésilochos namaloval žertovný obraz, jak Iuppiter s ovázanou hlavou rodí Libera, Kleón obraz Kadma, dobyvatele Théb, Ktésidemos dobytí thesalského města s Láodamií (jíž popřána milost pobýt tři hodiny s padlým Prótesiláem přivedeným z podsvětí). Nesympatický Ktésiklés se pomstil za chladné přijetí královnou Stratoníkou tím, že ji namaloval, jak se miliskuje s rybářem, o němž tvrdili zlí jazykové, že jest jejím milencem; obraz vystavil v přístavě efeském a rychle odplul. Královna zakázala obraz zničit pro výborné zpodobení obou. Ke komickém hercům se obrazem přidružil Kratiás. Eutykis proslul Vítězstvím dvouspřeží; další jména jsou Eudóros, Hyppios, Habrón, Leontiskos, León — ten nám zůstavil podobu básnířky Sappó — Nearchos (Venuše s Graciemi

a *Milkem*); Nealkés maloval námořní bitvu Peršanů s Egypťany na Nilu; Oiniás, Falerión, Filiskos, Simos, Simonidés, Theodóros, od něhož bylo dosti obrazů ve Filippových sítích v Chrámu Svornosti, Tauriskos.

Nechť neupadne v zapomnění podivuhodný příklad *Erigona*, roztěračce barev u Nealka, jenž sebe i jiné vyučil malířství, například slavného *Pasiu*, bratra *Aiginetova*. Při této příležitosti připomeňme, že často poslední díla umělců, zpravidla nedokončená, budí více zájmu než hotová: *Íris Aristeidova*, *Tyndareovci* (*Kastor*, *Polydeukés*, *Helena*) *Níkomachovi*, *Médeia Timomachova* a *Venuše Apellova* (jiná než *Anadyomené*). Dívají se na nás z pozůstalých nákresů umělců vedle techniky i jejich myšlenky, lákají k pochopení jejich kouzla a snad budí i bolest, že ruka zemdlela dříve, než mohli dílo dokončit. Tyto citové momenty působí jistě mocně při ocenění potencionálního díla.

Třetí garnitura je pouhým výčtem jmen, který čtenáři nic neříká a ukazuje jen důkladné fundování díla Pliniova. Také ženy se zaměstnávaly malířstvím. Již uvedená *Timareté*, dcera *Mikónova*, vymalovala *Dianu*, jednu z nejstarších maleb v *Efesu*; *Eiréné*, dcera a žákyně malíře *Kratina*, obraz dívky v *Eleusíně*, *Kalypsó* starce a kejklíře *Theodóra*, tanečnicka *Alkisthena*, *Aristareté*, dcera i žákyně *Nearchova*, *Aeskulapia*, *Jaja z Kyziku*, která po celý život zůstala svobodnou, vytvořila v mládí obraz *Marka Varrona* v *Římě* štětce a rydlem v slonovině portréty žen, v *Neapoli* *Stařenu* na velké desce a svůj vlastní obraz podle zrcadla. Nikdo nebyl v práci zručnější než ona a svým uměním předčila, co se týče odměn, i současníky *Sopola* a *Dionýsia*. Malovala ji jistá *Olympias*, o níž se zachovalo jen, že vyučila *Autobúloa*.

Vpalovací technika umělecká se prováděla za starých časů dvěma způsoby, a to voskem do dřeva a žha-

vým rydlem do slonoviny. Další technika se vyvinula tak, že používali štětce na roztírání vosku rozpuštěného ohněm. To se osvědčilo při natírání lodí, které tak vzdorují slunci, mořské vodě i větru.

V Egyptě barví šatstvo tím zvláštním způsobem, že natírají bílá plátna po zvalení nikoliv barvami, nýbrž prostředky umožňujícími vsáknutí. Tím se ovšem nic neobjeví, až když se v kotli povaří plátna ve vroucí vodě a po krátké době se vytáhnou pomalovaná. Je divné, že se neobjeví barva z kotle, nýbrž jiná podle příslušného vsáklého prostředku.

12/ *Plinius se obrací k hliněné plastice. Vynález přičítá hrnčíři Dibútađovi, který přišel ze Sikyónu do Korinthu, a jeho dceři: byly to zase stínové obrázky. Jiní mluví o Rhoikovi a Theodóru na Samu. Do Itálie přinesl toto umění Demaratus, otec Tarquinia Priska. Dělaný byly basreliéfy i reliéfy na štítech chrámových. Lysistratus uměl dělat otisky a práce s hlínou; je ranější než s kovem. Damofilos a Georgasos vyzdobili chrám Cereřin plošně i plasticky. To se podle Varrona dalo i jinde. V Athénách pracoval Chalkosthenés na místě zvaném Kerameikos.*

V *Římě* působili *Posis*, *Pásitelés*, který odléval a ciseloval, a *Vulcanius z Vejí*. Autor schvaluje, že na plastiky nedávali zlato ani stříbro. Úlitby z hliněných číší zavdávají podnět k opěvování dobroty země. Též rakve hotovili z hlíny, právě jako prejzy, tašky, roury, cihly a točené nádoby, kteréžto výrobky byly odedávna předmětem obchodu; jakost se měnila podle druhu materiálu. Rozmařilost pozdější doby vedla také tady k výstřelkům.

Na velké věci byly speciální pece. Střepů se používalo na dláždění. Vypozorovalo se, že v některých místech prach nebo půda s vodou dává kámen. 13/ *Římané znali i cement. Dále se autor podivuje stavbám z hlíny, které přetrvaly věky. Je řeč o vzácnosti cihel ve východním Středomoří, kde*

některé stavby stojí po staletí. Byly s nich sňaty některé omítkové malby a přeneseny do Říma. Autor se obává škod na duchu pro nemírné cvičení těla — nebylo to ponejprv ani naposled. 14/ + 15/ Neorganicky se mluví o síře vhodné na bílení a léčení. Spojena je s ohněm a pro barvu (i plamene) s blesky. Je zase řeč o zemském kří, naftě a maltě (asfaltu), jíž Babyloňané spojovali cihly. Kamenec se najde leckde a je potřebný koželuhům a při krvácení. 16/ Hlinky se plaví a nejsou jen na malování, ale slouží i lékařům a v kosmetice. 17/ Také křída s octem mírní záněty. 18/ Autor ji zaměňuje s krejčovským maskem. Nicméně ho přivede k efektnímu závěru: otrokům se při prodeji na náměstí na lešení křídovaly nohy a mnoho z těch, kteří svými vlastnostmi vynikali, bylo potom propuštěno. Tito propuštěnci pracovali vědecky a umělecky — ovšem je litovati, že intrikami senátu a zvláště Agrippiny někteří dosáhli zbytečně vysokých hodností, což autora jako dobrého Římana rmoutí.

KNIHA XXXVI

Mramor a velcí výtvarníci. Slavné stavby cizí i římské. Užitek nerostů. Sklo

Slavní sochaři

1/ Zbývá se zabývat podstatou kamenů, jež zvláště neblaze působily na zvyky a mravy, jak se jich totiž nevhodně používá k oslavě, hlavně jantaru, křišťálu a murinu. Až do tohoto svazku se mohlo zdát, že vše bylo stvořeno kvůli lidem: vrchy však vytvořila příroda pro své cíle, na vyztužení mezer uvnitř země, na zadržení náporu řek a jako hráz příboji, konečně chce nejméně klidné části zkrotit svou nejtvrďší hmotou. A my je řežeme a rozvážíme z pouhé touhy po přepychu, ač bychom se podivili, kdyby samy měnily místo. Mnozí považovali skoro za zázrak, že Hannibal překročil Alpy, což opakovali Cimbrové, a nyní je sami řežeme na mnohé druhy mramoru. Otvírají se předhoří u moře, příroda je násilně měněna v rovinu, rozvážíme hřbety, které byly stanoveny za hranice národů, stavějí se zvláštní lodi na převážení mramoru — a aj! onen hřbet se zmítá sem tam na vlnách.

Je to větší dovolenost, než když — jen proto, abychom se napili ledové vody — hledáme nádrže až v mracích a hloubíme skály tyčící se k oblakům. Nechtě každý pováží v hloubi srdce, když slyší o pohádkové ceně luxusního kamene a vidí jej namáhavě tahat a vozit, oč by život bez takovýchto vymyšleností byl blaženější! Ale dělají to tak lidé a trápí se, ne však pro nějaký užitek nebo pro nějaké potěšení — leda proto, aby mohli ležet mezi skvrnitými stěnami svých mramorových paláců. A tyto starosti berou radost i tmavým nočním hodinám, které